

[Problém adekvace (doplnění)] / {Pravda - její místo}

88-195

Předmětné myšlení a s ním schéma, odhalené teprve v posledních sto letech, totiž možnost adekvace nikoliv mezi pojmem či soudem a skutečností, nýbrž mezi intencionálním a reálným předmětem, nás nechává zcela na holičkách, když jde o skutečnost, u níž předmětná stránka ustupuje do pozadí nebo dokonce vůbec chybí. Pak prostě adekvaci nenajdeme a najít nemůžeme. A přece nemůžeme mluvit o tom, že pravda se týká jen předmětů. Právě naopak, pravda se uplatňuje v připodobňování myšlenkových modelů (intencionálních předmětů) předmětným skutečnostem jen sekundárně, jen jaksi na vedlejší koleji a okrajově, zatímco je mnohem blíže každému aktivnímu uskutečňování, proměně věcí, vyvolané aktivním lidským zásahem, praxí. Pravda svou podstatou, svou bytostnou povahou volá po akci, po aktivitě, chce být uvedena v platnost prakticky, tj. v lidské praxi a skrze ni, apeluje na člověka, aby jednal a žil ve shodě s pravdou, tj. nejen aby pravdivě, „pravě“ poznával a myslil, ale aby pravdivě a „pravě“ žil, tedy aby nechal vládnout pravdě nad celým svým životem, ne pouze nad svým myšlením a nad svým poznáváním. Máme tu tedy jiný vztah adekvace, který zároveň obnovuje něco z toho, co měli na mysli nejenom myslitelé středověcí, kteří filosoficky počítali s božím Duchem (resp. s božským intelektem), ale dokonce i nejstarší myslitelé řečtí, pro něž Slovo (LOGOS) nebo Rozum (NOYS) byly principem všeobecně vládnoucím, nikoliv tedy omezeným na sféru myšlení, resp. na soud či výpověď. To, že Aristotelés lokalizuje pravdu do LOGU jakožto výpovědi, představuje vážný úpadek oproti starším filosofům, úpadek, umožněný povážlivou víceznačností řeckých filosofických, resp. ve filosofii užívaných termínů (to platí jak o LOGU, tak např. o bytí).

8. II. 88